

Cercant el punt de no retorn

La normalització lingüística al Principat ha entrat en una nova fase. Espremuda al màxim la llei del 83 i comprovades les seves mancances, la Generalitat fa, amb el Pla General recentment presentat, les primeres passes cap a un model lingüístic que incorpora el concepte de territorialitat.

"El model del 83 ja ha donat de si tot el que podia donar". Aquesta frase d'un alt responsable de la Direcció General de Política Lingüística resumeix perfectament la convicció de final d'etapa que s'ha instal·lat en els agents públics i privats compromesos en el procés de normalització del català. Una convicció que es va començar a percebre fa cinc anys entre els tècnics i responsables de la direcció general de Política Lingüística i que ha tingut una lenta maduració fins arribar al punt actual, amb la recent aprovació del Pla General de Normalització Lingüística i la pròxima presentació al Parlament del projecte de reforma de la llei de normalització de l'any 83, prevista per abans del final de la present legislatura autònoma.

El tret de sortida de la nova etapa el va donar implícitament i explícita el president Pujol amb la seva conferència sobre la llengua del passat dimecres dia 22 al Palau de Congressos de Montjuïc. L'acte va ser preparat acuradament pel departament de Presidència, que els dies previs va saber crear un ambient de gran expectació sobre què diria Pujol, comunicant als mitjans de comunicació, per exemple, que la reunió del Govern català de dimarts se suspenia per permetre al president preparar amb tranquil·litat la conferència.

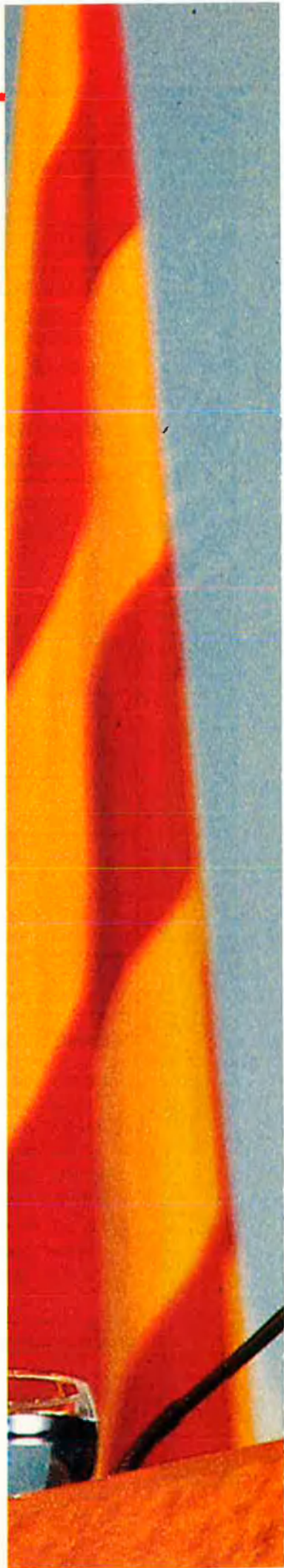
A l'acte, s'hi accedia amb invitació personal i hi van assistir més de mil persones que van omplir de gom a gom la sala del Palau de Congressos, el mateix escenari on, fa un any, el president de la Generalitat va reunir mil empresaris per parlar-los de la necessitat d'internacionalització de l'economia catalana. Pujol va estar acompanyat per un públic proper: tots els consellers, gran nombre de quadres mitjans i alts de l'administració autònoma, dirigents i militants de Convergència i Unió, i representants

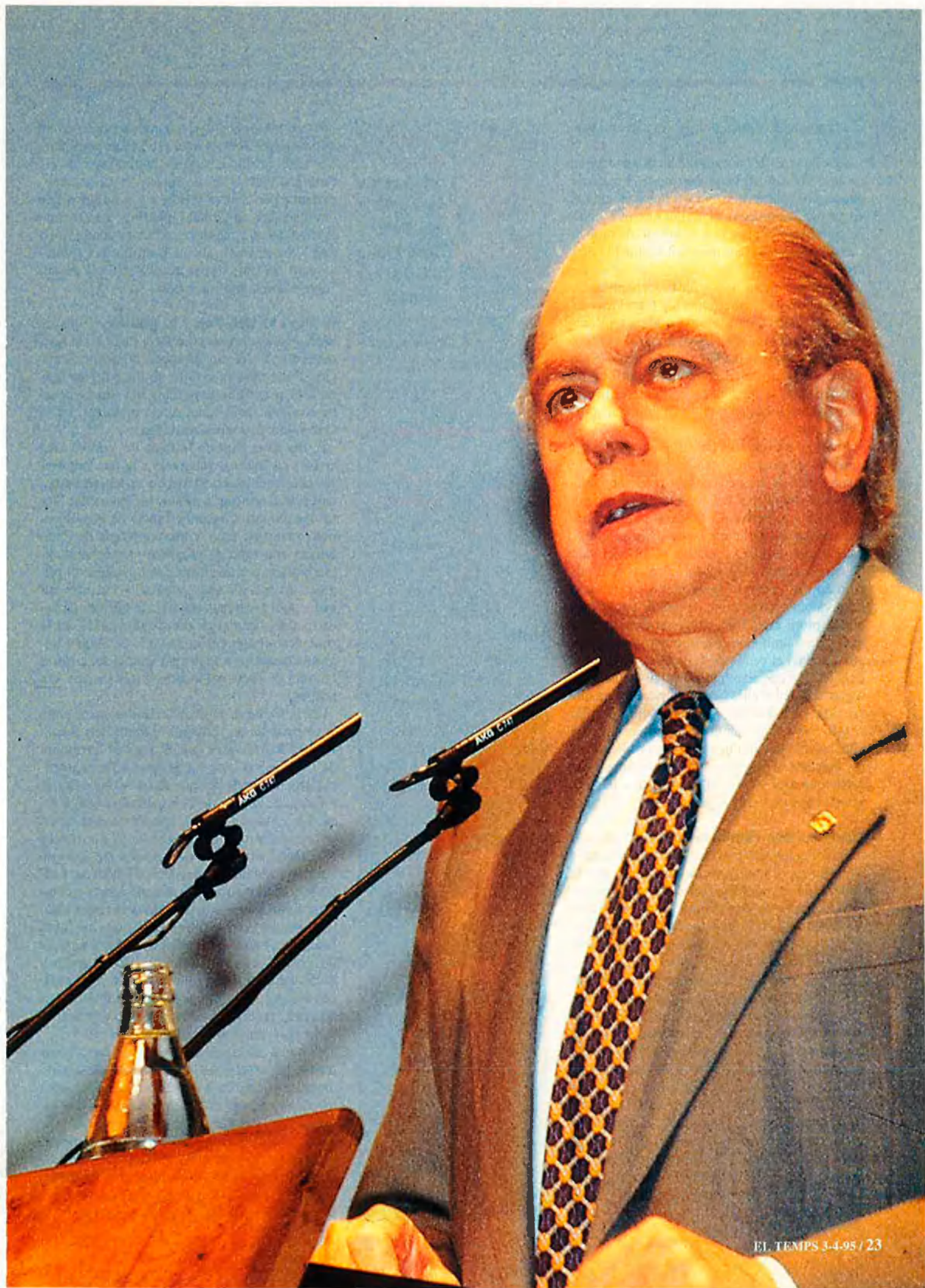
del món de la cultura catalana i de les universitats. També hi van assistir representants de l'exèrcit i de l'administració de l'estat a Catalunya, entre ells el delegat del Govern, Miquel Solans.

El líder nacionalista va oferir en el seu discurs algunes de les claus que marcaran la nova fase del procés de normalització lingüística. El punt principal és la definició del concepte de llengua pròpia aplicat al català. Un concepte consagrat per l'Estatut d'Autonomia, però el significat del qual, en paraules de Pujol, "no s'ha arribat a comprendre del tot". Pel president de la Generalitat, "només el català" és la llengua pròpia de Catalunya. Això vol dir que és "la llengua històrica", "la llengua medul·lar", la llengua que dona "personalitat pròpia i definida" a Catalunya. Ras i curt: a Catalunya hi ha dues llengües oficials, però només una de pròpia, i això ha de tenir la plasmació legal corresponent. Tot ha de girar al voltant d'aquest punt de partida.

En segon lloc, però, Pujol va deixar clar que l'objectiu de la política de normalització de la Generalitat, ni tant sols a llarg termini, no és la desaparició del castellà de Catalunya sinó portar el català "al punt de *no retorn*", aquella situació en què estigui assegurada la seva supervivència. En aquest sentit va advertir que "no és possible" que el Principat retorni a la situació lingüística de fa 60 anys o més, en què el català era la llengua usual única del país. "La història es pot rectificar –afirmà– però no es pot anul·lar".

Una altra aportació de Pujol fou l'explicació del model de bilingüisme que la Generalitat s'ha marcat com a objectiu: "Si realment Catalunya és un país bilingüe, tothom ha de saber les dues llengües. Amb el temps tothom ha de parlar les dues llengües." Un "bilingüisme igualitari" en contraposició a la idea, molt estesa, que

el bilingüisme només obliga els catalanoparlants.

Aquesta sèrie de conceptes-clau desemboquen en la definició explícita del model lingüístic que es vol aplicar al Principat. Pujol va indicar en primer lloc quines són les dues grans escoles de pensament pel que fa a la solució de problemes lingüístics: la dels drets col·lectius i la dels drets individuals.

La primera dona lloc a un model lingüístic territorial, com el que impera a Flandes o els cantons suïssos com Zuric o Ginebra, on l'única llengua admesa oficialment és la del territori. La segona implica que hi ha més d'una llengua oficial en el territori i que tothom pot i ha de poder emprar la que prefereixi. Seria el model més acostat al què s'ha viscut a Catalunya els últims anys.

Pujol va dir que tots dos sistemes poden ser injustos. "El predomini dels drets col·lectius pot dur a l'ofec de les persones, el predomini dels drets individuals pot fer que es desfaci o perdi cohesió la col·lectivitat". I, advertint que Catalunya és un cas particular i quasi únic a Europa, va anunciar quina és l'aposta de la Generalitat en aquest sentit. Una aposta híbrida: "No podem aplicar el model territorial, però tampoc l'individual estricte. Hem de definir i aplicar el nostre propi model, basat en els drets individuals, però amb el reconeixement que la llengua pròpia, i el centre de gravetat de Catalunya és el català i que això li ha de donar certes prerrogatives", entre elles "una relativa territorialització en certs àmbits". En quins àmbits? Pujol només en va concretar un, el de l'administració pública, tant autonòmica com estatal. Respecte als funcionaris, digué que "el coneixement del català que avui se'ls ha d'exigir com a requisit mínim i inexorable és el passiu".

"Que no ens donin empentes". El discurs de Pujol va estar també farcit de missatges adreçats als diferents sectors implicats per la política de normalització lingüística. Després de la intensa campanya contra la normalització del català viscuda l'últim any i mig, el president de la Generalitat va voler fer un reconeixement públic de l'actitud "molt positiva" cap al català que, al seu entendre, han mostrat des del primer dia els castellanoparlants de Catalunya.

En una referència implícita, però directa, al discurs neolerrerista de determinats sectors de la premsa i la política madrilenyes, Pujol va insistir en el fet que Catalunya és una societat "amb mobilitat social", on és possible "la promoció de les persones", vinguin d'on vinguin. Per comprovar-ho -digué-, n'hi ha prou amb comparar guies professionals, llistes d'empresaris, contribuents d'Hisenda, claustrats universitaris d'ara i de fa trenta anys. En aquesta línia Pujol defensà el coneixement del català com a eina de promoció social.

Miquel Reniu, director general de Política Lingüística,

ha dit: "L'adjectiu 'pròpia' no es pot aplicar a la llengua castellana."

Joan Guitart, el conseller de Cultura, s'ha

compromès a presentar la reforma de la Llei del 83 al Parlament abans que acabi la present legislatura.

Joan Maria Pujals, des de la Conselleria d'En-

senyament, haurà d'afrontar la catalanització de l'ensenyament secundari i universitari, segons marca el Pla General.

En un últim missatge tranquil·litzador per als castellanoparlants, el líder nacionalista remarcà que amb el Pla General de Normalització "els drets individuals no es toquen". Als catalanoparlants, per la seva banda, els exigí un major "militantisme equilibrat i ponderat" en favor de la seva llengua, actitud que "no es dona prou"; i als "impacients", als quals atribuï poc coneixement del país i poca sensibilitat, els digué: "que no ens donin empentes".

El Pla i la llei, l'ou i la gallina. Totes les idees-clau enunciades per Jordi Pujol en la seva conferència del dia 22 tenen la seva concreció, d'una manera o altra, al llarg de les més de 200 propostes concretes del Pla General de Normalització Lingüística, presentat per la Generalitat fa poques setmanes.

El Pla és el fruit de la feina de gairebé cinc anys, i en la seva elaboració s'hi han implicat gairebé sense excepció tots els sectors representatius de la societat, a més de la Generalitat. Totes les propostes estan en funció de dos objectius principals: "que la llengua pròpia de Catalunya -concepte de propietat- sigui habitualment usada per les institucions públiques i privades en tots els usos públics"; i "aconseguir que siguin respectats els drets lingüístics de cada ciutadà -model de drets individuals- sense conculcar el dret col·lectiu de la comunitat lingüística catalana a la llengua pròpia del territori -model de drets col·lectius-" (els incisos són nostres).

El Pla també és conseqüència d'un pacte entre la Conselleria de Cultura i el Partit dels Socialistes (PSC) després que, el mes de novembre de 1993, es va filtrar a la premsa la ferma intenció del Govern de la Generalitat de procedir a la reforma de la Llei de Normalització Lingüística. La reforma prevista, que va aixecar molta polèmica, preveia l'establiment de quotes d'emissió en català per a sales de cinema i emissores de ràdio de concessió pública, i establiria multes de fins a 10 milions per als que incomplissin aquestes quotes. Els socialistes catalans van demanar a la Generalitat que aparqués la reforma de la Llei i prioritzés l'elaboració del pla general perquè consideraven que es tractava d'una línia de treball que podia obtenir major consens social. La Conselleria de Cultura ho va acceptar, però sense renunciar a la reforma de la llei dins d'aquesta legislatura.

El temps ha anat modelant els posicionaments. La reforma de la llei possiblement ja no inclourà les quotes lingüístiques per a les sales de cinema perquè la Generalitat es dona per satisfeta per la manera amb què aquest tema ha quedat inclòs en la llei estatal sobre el cinema. Pel que fa a les sancions econòmiques, estudia la possibilitat de retirar-ne la menció en el text legislatiu i regular-les per via reglamentària, cosa que restaria conflictiva a la nova llei.

EL PLA GENERAL I ELS PAÏSOS CATALANS

EDUCACIÓ, RECERCA I JOVENTUT

- El Pla preveu que, entre el 2001 i el 2004, els tres governs autonòmics i el Govern andorrà estiguin en condicions d'editar i difondre conjuntament materials i llibres de text en català en el batxillerat i formació professional.

MITJANS DE COMUNICACIÓ I INDÚSTRIES CULTURALS

- El Pla vol incentivar l'aparició de suplementos en català específics de diversos temes per a la premsa diària de tot el domini lingüístic. Està previst que això es comenci a complir abans del final de 1996.
- La Generalitat de Catalunya instarà l'estat perquè adequi la legislació referent a les televisions privades a la realitat plurilingüe de l'estat, i prevegi desconexions territorials en aquelles comunitats amb llengua pròpia.

Tot i que el seu àmbit d'aplicació estricta és el Principat, el Pla General inclou, en quatre de les set àrees en què està dividit, propostes d'actuació que afecten tot el domini lingüístic. La concreció de les mesures dependrà del grau de col·laboració que s'assoleixi entre les tres administracions autonòmiques.

RELACIONS CULTURALS I TERRITORIALS

- Elaborar un pla general de normalització lingüística per a tot el territori de llengua catalana, partint de l'anàlisi de les possibilitats dels marcs legals respectius (abans final 1996).
- Creació d'un institut de projecció de la llengua catalana obert a la participació de totes les institucions de l'àmbit lingüístic (abans final 1996).
- Promoure acords perquè les televisions públiques en català puguin ser vistes a tot el domini lingüístic.
- Homologar els títols de filologia catalana entre Catalunya i el País Valencià (objectiu acomplert a l'hora de fer públic el Pla).

DIFUSIÓ DE L'ESTÀNDARD

- Establir un pacte cultural en matèria d'estandardització amb els governs autònoms valencià i balear, així com el Principat d'Andorra.
- Difondre una imatge d'unitat i igualtat entre les diferents modalitats del català estàndard a través del contingut i de l'ús lingüístic dels mitjans de comunicació públics.
- Vetllar perquè l'actuació de totes les institucions públiques s'ajusti a la unitat científicament reconeguda de la llengua catalana.
- Incorporació del País Valencià i les Illes a la xarxa telemàtica de comunicació entre els organismes estandarditzadors.

GRILL MARTI

Tot i els canvis, el Pla diu clarament que el Govern de la Generalitat es compromet a presentar al Parlament la proposta de reforma de la llei del 83 abans que acabi la present legislatura. Fonts de la Generalitat de Catalunya han precisat a EL TEMPS: "sí, com sembla que passarà, les eleccions autonòmiques es convoquen anticipadament, podríem presentar el text al Parlament dins d'aquesta legislatura, però no aprovar-lo definitivament fins la pròxima".

El que és segur és que la llei del 83 experimentarà importants reformes, especialment pel que fa a la regulació dels drets lingüístics dels catalanoparlants davant de tot tipus d'organismes, públics i privats. Molt probablement, també es regularà l'obligatorietat de les empreses privades de fer servir com a mínim el català en les seves comunicacions adreçades al públic.

La reforma de la llei del 83 no és l'única pre-

vista dins del Pla general, que serà d'aplicació des d'ara fins l'any 2004. El text insta l'estat a reformar amb criteris plurilingüístics diverses lleis estatals, com la de les televisions privades, l'orgànica del poder judicial, la que regula la funció pública i moltes altres disposicions legals de rang menor que bloquen en la pràctica l'ús del català en àmbits com els registres mercantil i de la propietat, el notarial i diferents òrgans representatius de l'estat.

Amb el Pla General de Normalització, la política de normalització lingüística disposa d'una eina concreta de treball per als pròxims deu anys. Una eina nova, emmarcada dins una voluntat nova. La de fer un pas endavant en el model lingüístic del Principat. Dins de Catalunya, tot indica que el consens social majoritari està assegurat. Fora, espera el Partit Popular.

Eduard Voltas